

## פרי

## צדיק

## פרשת ויצא

**אמרם** ז"ל (רפ"ד דרמאי) אימת שבת עליו על עם הארץ. נזכר לענין שאומר אמת שירא לומר שקר בשבת, כי זהו שורש קדושת השבת שמופיע בו בחינת אמת, כי השבת מעין עולם הבא שהוא עלמא דקשוט ועולם הזה עלמא דשקרא כמו שאמרו (ויקרא רבה פרשה טו) שאמר שמואל לשאול כד הוינא גבך הוינא בעולם דשקר כ', וכדין דאנא בעולם דקושטא לית את שמיע מיני אלא מלין דקשוט. וזה חלוקת יעקב ועשו, כי עשו נטל לחלק העולם הזה שהוא שקר וכן נקרא שמו עשו דאיתא (בראשית רבה פ' סג) הא שוא שבראתי בעולמי. ויעקב נטל לחלק העולם הבא כמו שנאמר תתן אמת ליעקב. ואיתא בתנחומא (ריש פרשה יז) ההורג את הגפש בשגגה גולה לערי מקלט כ', ויעקב אבינו גלה לחרן בורח בנפשו ונתיירא כ', מכיון שראוה הקב"ה בצרה גדולה נגלה עליו בחלום. ויש להבין מה ענין גלות יעקב לענין הורג נפש בשגגה ומה ענין שנגלה עליו הקב"ה בחלום בעבור זה. ויובן דהנה ידוע שנחש הביא המיתה לעולם על ידי השפת שקר וזה מדת עשו כמו שאמרו (בראשית רבה סט) שנאת דמו של אדם בגופו, והיינו קליפת רציחה. ויעקב מרכבה לאות ו' סימנא דחיי שהוא אות אמת (כמו שאמרו וזה הקדוש ריש פרשת ויקרא). והנה באדם הראשון לא פעל עוד קלקול השקר כל כך ולכן והתורה לפני הקב"ה על חטאו. אבל קין שכבר עשה פגם המיתה והרציחה בפעל לכן כבר נתעה בשוא ושקר שהשיב השומר אחי אנכי

ויצא כגונב דעת העליונה (בראשית רבה פ' כב). ועם כל זה דן אותו השם יתברך כהורג נפש בשגגה כמו שאמרו ז"ל (מד"ת בראשית) שטען לא ידעתי ולא ראיתי הרוג מימי וכי הייתי יודע שאני מכהו באבן והוא מת כו', ומפני זה גידון בגלות להיות נע וגד וגו'. והנה יעקב כשנכנס אצל אביו חרד מאד על נפשו כדאיתא בווהר הקדוש (ח"א קמג א) שאו אמר אל ה' בצרתה לי וגו', ה' הצילה נפשי משפת שקר מלשון רמיה. ובודאי בשעת מעשה דן שעל פי דין מותר לו לשנות מפני השלום וכדאיתא בס"ח שמונת לומר מלתא דמשתמעא לתרי אפי'. וכמו שאמרו ביעקב שאמר אנכי המביא ועשו הוא בכורך והיה מוכרח לזה, כי היכי דלא יפוק חויה מאינון לוותין וכמו שאמרו בווהר הקדוש (שם). אולם לאחריו זה כאשר ראה שנצרך על ידי זה לברוח מפני עשו ולגלות לחרן היה מתיירא בנפשו שנראה בזה שעשה איזה פגם בבחינת אמת בזה עד שעל ידי זה הוצרך לברוח מפני יראת עשו שהיה לו על ידי זה שליטה עליו מפני שנמצא בו גם כן איזה שמץ משקר שהוא כח עשו. וכמו שאמרנו שהשעבוד בא על ידי שאור שבעיסה שבלב מעין אותה קליפה. ועל זה נרמז לו שהיא כהורג נפש בשגגה שנתחייב גלות לחרן. וכענין דאיתא (סנהדרין צו.) בהאי דאיקלע להווא אתרא וקושטא שמיא ושינה שם מהאמת מפני דרך צניעות ומתו ב' בניו וגרשוהו משם שאמרו לו ולא תיגרי בהו מותנא עיין שם. וכמו כן דן יעקב בנפשו ששגג בזה שהורה היתר לנפשו בשמץ

פגם השקר ועל ידי זה נתחייב גלות. ובוזה נתמרמר מאד וצעק לבו אל ה' בצרתה לי וגו' הצילה נפשי משפת שקר שלא יהיה נדון נפשו בזה כשפת שקר. והגם שהיה כבר לאחר המעשה אמנם, כי יש כח בתשובה לתקן גם את העבר שיתברר שהיה באמת. ועל זה אמר המדרש כיון שראוה הקב"ה בצרה גדולה נגלה עליו בחלום. והיינו שעל ידי זה נתברר לו ליעקב אבינו ע"ה שלא פגם במדת אמת כלום. כידוע, כי אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים (כמו שאמרו ברכות נה.) וליעקב אבינו ע"ה נגלה הקב"ה בחלום כמו בהקיץ באמת בלא שום דמיון כלל כמו שנאמר והנה ה' נצב עליו. מזה בטח בנפשו שהוא דבוק במדת אמת אפילו בעת השינה ובודאי לא פגם בזה כלום. וכמו שאמרו ז"ל (בראשית רבה פ' סז) על מה שנאמר בא אחיך במרמה, בחכמת תורתו. שעל ידי זה דוקא נתברר האמת שיקח יעקב הברכות השייכים לו באמת. והנה איתא בגמרא (יומא פג:) דר' מאיר אמר לההוא גברא חלמא דבי שמיש לית בהו ממשא, והיינו חלומות של ליל שבת וכפירש"י ולכאורה על פי האמור נצרך להיות החלומות של שבת יותר אמת כשורש קדושת הזמן דשבת. אמנם ידוע מה שאמרו (ברכות שם) בסתירת הפסוק בחלום אדבר בו וכתוב וחלומות השוא ידברו לא קשיא כאן על ידי מלאך כאן על ידי כו'. ודקדק בחידושי אגדות שבודאי לא היה חלום זה על ידי מלאך לגנוב ואם היה על ידי ההיפך האין כיון לאמת שהצניע ר' מאיר כיסו שם. אמנם יש לומר שהחלום הזה היה על ידי רווח של אביו שהיה רשע כמותו שהשיאו עצה לגנוב בשבת ולחלול לחפור בקברו ולזה לא הועיל אימת שבת, כי לא היה שומר שבת ועם כל זה כיון להאמת ברשעתו בעצת שקר. אבל הגפש שיש לה קצת אחיזה בקדושת שבת אפילו עם הארץ מופיע עליו נקודת האמת לפי ערכו בזה שירא לשקר. ולערך

הגפש כפי מדרגתו כמו כן יש לו הרגשה בקדושת שבת להיות לו נטייה לנקודת האמת שהוא מעין העולם הבא עולם האמת: